

benyttede det skrevne Ord. Paa denne Side af Underviisningen er der tidligere og vil der ogsaa i Fremtiden kunne lægges Vægt, men den hele Underviisning, hvorved de skulde erhverve sig den Kundskabsmasse, der er nødvendig for, at de kunne lede Almueunderviisningen paa den eneste rette Maade, væsentligst ved mundtlig Underviisning, vil man ikke være sikker paa, at Eleverne komme i Besiddelse af. Jeg siger ikke, at der ikke kan komme Lærere, som ere i Besiddelse deraf, men jeg siger, at den Indretning, som Staten her slaar fast, arbejder derimod. I Almueskolerne maa al Underviisning væsentligst være mundtlig lige indtil Regning, men det vil ikke let være muligt paa dette Grundlag at skaffe sig Lærere, som have de fornødne Forudsætninger for at give denne Underviisning, og jeg skal navnlig opholde mig ved et specielt Fag, nemlig Naturvidenskaben. Denne meddeles nu stedse ved Seminarierne paa samme Maade, idet enkelte Afsnit behandles omhyggeligere og fylbigere end andre, fordi det er umuligt at meddele Kundskab til Alt i den store, vide Naturens Mark. Et Aar gaaer man dybt ind i Plante-læren, et andet i Dyrelæren; en Gang er det den mekaniske, en anden Gang den kemiske Side af Naturlæren, hvorpaa der isærdeleshed lægges Vægt. Derved faae de enkelte Elever en grundig Kundskab til de enkelte Sider af Naturlivet, og dette har langt Mere at betyde end den schematiske Kundskab, som man vil søge at skaffe dem, naar det er bestemt foreskrevet, hvad der skal afleveres til en bestemt Examen. Jeg siger derfor, at i et Fag af den Betydning for vor Landalmue som Kundskaber til Naturen vil man ved dette Forslag aldeles ødelægge, hvad der er begyndt; den hele Bestræbelse for at føre denne Kundskab i sin Fylde og Vægt ind i Almueunderviisningen vil man tilintetgjøre. — Jeg troer, at de ærede Herrer af det, jeg har sagt, ville see, at jeg ingenlunde stiller mig paa Statsseminariernes Standpunkt. Jeg har oftere fastholdt og gjort dette gjældende, men uden Held; man har ikke villet troe mig, men det er min Overbeviisning, at i det, jeg her har anført, ligger Beviis for, hvorledes mit Standpunkt er. Det er det: at forsvare enhver vel ordnet Underviisning, hvadenten den

gives af Staten eller af Private i private Forberedelsesanstalter eller ved enkelte Kredse af Mænd, men jeg beklager enhver Skolelærer, der skal erhverve sin Kundskab gjennem en privat, tilfældig samlet Underviisning, som ikke er vel ordnet, og som er uden System, thi den vil ikke kunne give ham en saadan fylbig Kundskab, at han vil blive istand til at varetage den Underviisnings Tare, som han haaber at skulle komme til at give. Jeg er derfor ogsaa overbevist om, at denne Lov vil virke stadeligt, hvis den faaer Lov til at virke heelt ud, men det er tillige min Overbeviisning, at dertil vil den ikke faae Lov, thi jeg troer, at de private Forberedelsesanstalter snart ville blive ledede af den, fortryde den og vende tilbage til et andet Stadium. Jeg for mit Vedkommende vil ogsaa sige: Lad os langt hellere faae en radikal Forandring af Statsseminariernes Stilling end give denne Lov; lad os gjøre en radikal Forandring, men lad os ikke gjøre den øieblikkelig, efter et løst Indfald. Lad det blive grundigt overveiet, om der er Anledning for Staten til at holde paa Seminarierne eller paa nogle af dem eller paa slet ingen, og om den i det sidste Tilfælde uden Videre skal slaae en Streg over dem, eller om den ikke skulde kunne tænke paa at arbejde hen til at lade dem leve paa en anden Maade end hidtil. Man skal ikke gvaale og bræbe deres Virksomhed, hvad man gjør ved en Lov af denne Natur, men man skal tværtimod, hvis man ikke vil bevare dem for Statens Regning, sørge for, at der dog kan komme Noget ud af disse Anstalter for Fremtiden. Man kan jo tænke paa at lade dem blive Stiftsskoler under Tilsyn af Biskoppen og skolekyndige Mænd, som Communen udnævner, kort sagt, der er mangfoldige Veie, man kan gaae; men det, som det forekommer mig mindst ligger i dette Things Interesse, og som jeg mindst havde ventet, man nogensinde vilde kunne gjøre her, er en saadan Centralisation, en saadan Censurartethed, en saadan Uniformitet som den, man tænker paa at indføre ved nærværende Lov. Det er, fordi jeg seer Sagen fra dette Standpunkt, men ikke, fordi jeg vil holde paa Statens Udgifter til Skolelærerseminarierne, at jeg stemmer imod Loven.